

Емил Алексиев, директор на Музејот на современа уметност

Почитувани се принципите на размената!

Имајќи предвид дека актуелната размена на уметнички дела од Уметничката галерија Скопје со дела од СР Југославија доби во медиумите драматична димензија (предавство на националните интереси, на слободниот пазар, на интересите на приватните галеристи, на демократијата и сл.), сметам дека сум должен да укажам на следниве факти. Во сите светски музеи и галерии уметнички дела се разменуваат според потребите на институциите во процесот на нормалното одвивање на дејноста. Уметничките дела се разменуваат поради пополнување на сопствените збирки во зависност од однапред определениот профил на збирката. Во конкретниот случај се пополнува збирката на Уметничката галерија која е профилирана како национална збирка на уметнички дела. Како и во светот така и кај нас, делата се разменуваат врз основа на строго утврдени принципи чија примена е во надлежност на соодветни институции (во нашиот случај Уметничка галерија Скопје, Завод за заштита на спомениците на културата на Република Македонија и Министерството за култура на Република Македонија) и врз основа на процената на компетентна експертска комисија (како што е направено). Во светот, но не и кај нас, кога оедна национална збирка ќе стане побогата со дела од првостепено национално значење кои дотогаш се наоѓале во друга земја, тоа е вообичаено повод за прославување!

Во нашиот случај на размена почитувани се како утврдените принципи за размена, така и експертското мислење и проценката на сите релевантни чинители како што е вредноста на делата, пропорционалниот однос на вредноста на разменетите дела, застапеноста на авторите чии дела се разменуваат во конкретната збирка, значењето на делата во контекстот на македонската историја на уметноста, профилот на збирката кој ја условува конкретната потреба од нејзино пополнување, потребите од пополнување на останатите збирки во Македонија итн. Ако не страдате од провинциска клаустрофобија, национална инфериорност и патолошка несигурност во сопствените вредности, тогаш не гледам причина зошто некој би ја оспорувал оваа размена.

Што се однесува до Вашето прашање дали им е направена штета на приватните галеристи (со оваа сталинистичко-комунистичка купопродажба како што е наведено во Вашиот текст, а што, ако добро размислите, е *contradictio in adjecto*) дозволете ми да Ви одговорам со друго прашање: Што ќе се случеше ако инкриминираните дела беа купени од истите тие галеристи и не завршеа во Уметничката галерија туку според пазарната логика кај приватни колекционер и им се изгубеше трагата? Дали дури тогаш немаше да ги обвинувате институциите дека извршиле предавство на националните интереси? И конечно, ако е точно дека приватните галеристи реагираат поради пропуштената можност рамноправно да учествуваат во овој процес кој бил нетранспарентен, тогаш е логично да се претостави дека се засеegnати нивните лични интереси, а не националните. Треба ли националните институции да ги штитат интересите на приватните галерии? Или станува збор за оспорување на стручната компетентност на институциите и комисијата? Значи, од една страна конкретни институции и експертска комисија (не анонимна, туку со име и презиме) а од другата - што? Таа неподнослива леснотија на постоењето, на неодговорно чаршијско озборување и изживување на еден провинциски менталитет според кој се што другите прават (ах, тие други) е сталинистичко-комунистички заговор против националните интереси, криминална зделка, партиска директива или лична корист и никако поинаку!